

neque in dubio facti, debet quis condemnari pro irregulari, cum sit irregularitas pœna ordinaria imposta pro delicto certo, & determinato.

35 Possessor rei, si dubitet an res sit sua, vel aliena, an sit possessor bona, vel malæ fidei, dependet à diligentia habita in inquirenda veritate, vel negligentia, quatenus scilicet negligenter inquirere, unde confundandus est talis possessor in triplici circumstantia. Primo statim ac incipit dubitare, ante uam, vel diligentiam faciat, vel negligentiam incurrit, & tunc nec bona, nec malæ fidei est possessor, & in hoc sensu loquitur glos. in l. prima C. de aq[ui]ren. poss. & in l. 3. §. ex pluribus ff. de aq[ui]r. poss., ubi Jason. num. 8., Felin. c. ult. num. 9. de præscript., Covar. reg. possessor. 2. p. 5. 7. num. 3.; Si vero post dubium negligenter inquirere veritatem, censetur possessor mala fidei, at si utatur omni possibili diligentia, licet remaneat adhuc dubius, etiam si videatur magis urgere aliqua ratio in contrarium, tamen adhuc censetur bona fidei possessor, & prodest ad præscribendum, Barbosa in c. Quoniam num. 15. de panis, propter regulam superius allatam, quia scilicet in dubio melior est conditio possidentis, ut in his terminis docet Sanchez. conf. moral. lib. 4. 6. 1. dub. 32. num. 27., hinc post item motam interrupitur bona fides, sed lite per scientiam terminata ad favorem possidentis, etiam per non Ius actoris, bona fides prosequitur, & prodest ad præscribendum, quia in litis prosequitione usque ad sententiam inclusivè censentur factæ omnes diligentiae, neque possessor potest de negligentia notari, Rota decis. 285. n. 1. p. 2. Recent., sive quando actor succumbit, præscriptio non interrupitur ex eadem ratione, Rota decis. 726. num. 8. p. 2. Recent.

36 Pariter si quis dubitaret, an emiserit votum, tenetur adhibere diligentiam ad investigandam veritatem, qua adhibita, si adhuc remaneat dubius, non tenetur votum servare, si vero negligenter inquirere, & votum non servet, peccat ex eo, quod se exponit periculo violandi votum, Reginald. summa tom. 2. lib. 18. num. 76., Rebel. de oblig. iust. p. 2. lib. 1. q. 3. sec. 2. num. 10. 11., Sanchez. Matrim. lib. 1. disp. 9. num. 21., & lib. 2. disp. 41. num. 32., & ad deca-

log. lib. 1. c. 10. num. 36., & lib. 4. c. 1. num. 36., & post alios Barbosa in c. ex parte n. 6. de censibus.

37 Contingat, quod quis rem alienam possidat, primò bona fide, deinde incipiat dubitare, an sit aliena ex quibusdam de novo cognitis, sed negligenter inquirere veritatem, quam posset invenire si solicite perquireret at post tempus mortuis quibusdam, qui poterant rem aperire, pœnitens de sua negligentia, vellet investigare veritatem, sed hoc invenit impossibile, quia nullus superest informatus, an possit dici hodie constitutus in mala fide, ut teneatur rem sic possedentem pauperibus, vel loco pio distribuere, si omnino ignoret dominum, vel si faltem sub dubio dominum nosce dicatur, eidem tradere teneatur, quasi in pœnam suæ negligentiae, ut senserunt plures allegati per Dianam p. 4. tract. 3., qui est de conscientia dubia, resol. 29. in principio, qui tamen videtur approbare sententiam, Bonacina de contract. disp. 1. quest. 2. pu. 2. n. 8., Ubi quod non teneatur ad restitutionem, quia licet peccaverit negligendo investigare veritatem, tamen cum hodie sibi impossibile sit eam consequi, & ceperit possidere bona fide, neque alibi inveniatur imposta pœna talis negligentiae de re distribuenda pauperibus, ideo posse perseverare in possessione ejusdem, quasi ad pristinam fidem bonam consolidatus, meliore habeat conditionem, quam aliis qui non possidet.

38 Difficultas potior est, quam diligentiam debeat adhibere, qui dubitat de validitate sui baptismatis, & potioritas fundatur in necessitate baptismi ad consequendam vitam eternam, nam Jo. c. 3. habetur, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei, sicut ergo quisque debet esse de sua salute sollicitus, ita dubius debet necessariam diligentiam adhibere; ad solutionem cuius difficultatis aliqua fuit præmitenda.

39 Primo, quod dubium potest esse triplex, primum negativum, secundum possituum, & utriusque consistit in facto, tertium vero vocari potest dubium Juris.

Primum scilicet negativum est, quando nulla est ratio, nullum fundamentum, nulla sufficiens conjectura de baptismi collato, vel non collato, ut si reperiatur in-

anex

santulus expositus sine ullo testimonio collati baptismatis, vel etiam incertum est, an ex fidelibus, vel infidelibus ortu traxerit, & in hoc casu omnino erit puer baptizandus, quod ex Concilio Cartaginensi definitum habemus in c. placuit de consecrat. disp. 4., ibi, Placuit de Infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per ætatem Idonei de traditis sibi sacramentis respondere, absque ullo scrupulo baptizandos esse, ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione privari.

40 Unico tamen testimonio creditur in praesenti materia tamquam favorabili, & nemini odiosa notat glos. in eodem c. Placuit in Vers. testentur, Masicard. de probat. conclus. 163., Farinac. quest. 63. num. 24., sicuti in consecrat. Ecclesiæ, similiter Unicum testimoniū sufficere scriptis Azor. Inst. Moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. q. n.

41 Concordat tex. in can. cum itaque de consecrat. disp. 4., ubi glos. in Vers. qui testimonium notat, uni quidem testimonio in hoc casu standum esse, scilicet afferenti quem esse baptizatum, si tamen ille sit Christianus, non vero Judeo, vel Pagano, qui tanquam hostes infensissimi possent decipere, ne baptizetur, qui re vera non erat baptizatus, ex Christianis vero posset testificari etiam pupillus, vel quæ novit in pupillari ætate, concordat pariter tex. in can. 51. nulla de consecrat. disp. 4.

42 Dubium posituum contingere si utrinque essent inditia, conjecturæ probabiles de baptismi collato, tales tamen, ut una conjectura tollatur per aliam, ita ut non relinquatur certitudo moralis, quod baptismus fuerit re vera collatus, & in hoc casu, ne contingat negligentia pernitsiosa, sacramentum deberet sub conditione conferri, quia tunc nulla fit iniuria sacramento, dum sub conditione confertur, non enim iteratur, si fuerat validum, sed confertur, si nullum præcesserat; ut notat Quintana-duenas in suis singularibus tract. p. de baptismo singulari primo sub num. 10.

43 Tertium dubium est, quando certum est baptismum fuisse collatum, sed dubium est de validitate, vel ex parte materiæ, quia materia non erat certa, ut aqua rosacea, vel ex parte formæ, ut si non ex primeret

personas Sanctissimæ Trinitatis; Vel ex parte ministri, ut si dubitetur de intentione baptizantis, ut contingere posset si Iudeus baptizaret, posset enim prudenter dubitari, non habuisse intentionem baptizandi, dum ipse non credit id esse necessarium ad salutem, & in hoc casu communis doctor. sententia docet taliter baptizatum, esse iterum baptizandum sub conditione, quia sic eligitur pars tutior in re tam gravi, & tam necessaria, nec sit iniuria sacramento, dum sub conditione confertur, & videndi sunt allegati, per Quintanadu. dicto singulari p. de baptismo nu. 11., & seqq. singuli 3. & 4.

44 In præmissis autem casibus oportet, ut dubium sit morale, & prudens, non autem ex levitate, & scrupulo, dubium autem morale est, quando Intellectus prudenter pensatis pensandis adhuc pendet in æquilibrio, nec magis inclinat in unam partem, quam in aliam.

45 Observat tamen Leo Papa sua Epist. 35. cap. 1. ad Episcopum Ravenaten, quod in iis casibus dubiis non est præcipitanter incedendum; sed sollicita primum examinatio, & longo tempore discutiendum, nisi supremus finis immineat, refertur à Gratiano in c. cum itaque de Consecrat. disp. 4.

46 Ex quibus sequitur, quod Parochus debet uti omni morali diligentia in inquirendo de validitate baptismi domi ab obstetricie collati in periculo mortis, scilicet an adhibuerit materiam necessariam, & certam, an Usa sit forma ab Ecclesia prescripta nihil addendo, quia inventæ sunt quandoque obstetrics addidisse ex devotione, dicitur ipse, nomen B. Mariæ Virginis, aut Sanctorum quorum additio formam immutat, & Sacramentum reddit nullum, debet pariter inquirere de intentione, & eo majori diligentia, quo ex circumstantiis dubium cresceret, ad allegata p. Quintanadu. supra singul. 7.

47 Pariter in casu proposito à Quintanadu. singulari primo scilicet, si parochus, vel obstetrics confiterentur, se plures baptizasse sine intentione, & ignorarent, seu non recordarentur, qui essent, neque quo tempore hoc egerint, in eo inquam casu Parochus, immo, & illi baptizati à Parocco, aut Obstetricie, debent omni uti diligentia ad inveniendum, si fieri posset, qui nam fuerint taliter, sine intentione baptizati, confi.

consideratis circumstantiis temporis, loci, Personarum, puta Parentum, Patrinorū &c., qua diligentia moraliter possibili adhibita, si nequeant inveriri, tunc essent omnes, qui fuerunt ab illo Parocho baptizati, vel ab illa obstetricie, sub conditio-ne baptizandi, quia cum ignorentur illi quorum baptismus fuit nullus, nec sit major ratio de uno quam de alio, ad confus-lendum saluti æternæ omnium, omnes sūt

De Electorum Negligentia.

S U M M A R I A.

- 1 Lectores debent infra sex menses eligere ad beneficium, alias provisio devolvitur ad superiorem.
  - 2 Computatio temporis fit de momento ad momentum.
  - 3 Incipit currere à die scientiæ, alias ignorantie non currit tempus.
  - 4 Facta electione, si electus non consentiat, vel renuntiet, vel moriatur, electores iterū habent integrum tempus sex mensum ad noviter eligendum.
  - 5 Selectores ordinarii negligentia eligere, & elapsis sex mensibus superior eligat, quæ electio suum non sortiatur effectum, Jus revertitur ad primos ordinarios electores.
  - 6 In electione ad Cathedralem inferiores Papa habent tantum menses tres ad eligendum, post quos incurruunt negligentiam.
  - 7 Papa tamen tenetur eligere pastores, ne ex eorum diuturna deficientia oves salutis periculum patientur.
  - 8 Legatus de latere, si habeat facultatem conferendi beneficia deoluta, non tenetur conferre infra sex menses.
  - 9 Inferior habet solum tres menses ad eligendum Pastorem, ne Ecclesia diutius viduata lupus Oves disperdat.
  - 10 Jure Antiquo si Pontifex non conferebat infra mensem beneficia vacantia in curia, devolvebatur ad ordinarium Collatorem, non sic Jure novo.
  - 11 Eadem hora quo vacat beneficium incipit currere tempus, & eadem hora completo cursu finitur.
  - 12 Ignorantia vacationis presumitur ad effectum evitandi negligentiam, non sic presumitur impedimentum, sed aleganti incumbit onus
- iterū baptizandi, ne si aliquis prætermittatur ille fortassis periret, & alioquin ministrando sacramentum sub conditione nō fit injuria Sacramento, quia si primum fuit Validum, hoc secundum sub conditione collatum non est Sacramentum. Plures causas diligenter proponit Quintanadu. in suis singularibus, qui si percurrantur diligenter multum proderint ad praxim.

- 29 Electus in Episcopum, si negligat infra tres menses consecrationem suscipere, peccaret.
  - 30 Pœna negligentis consecrari infra tres menses, est amissio fructuum, si negligat usque ad sex menses privatur ipso Jure Ecclesiæ.
  - 31 Tenetur infra duos menses emittere fidei professionem, alias non facit fructus suos, nu. 32.
  - 33 Ad Præturas laicales, etiam eligendi sunt Idonei, & digni, alias eligendo indignum, peccant, & tenentur ad restitucionem.
  - 34 Si debentes eligere Imperatorem negligentia, & protrahant, & à Papa moniti in negligentia persistant, Papa potest Imperatorem eligere.
  - 35 Si Princeps propter nimiam ignoriam, & ne-
- gligentiam esset deponendus, prius monendus est.
- 36 S. R. E. Cardinales possunt incurrire negligentię culpam, si in electione Romani Pontificis, non servent formam Constitutionis Gregorii XV.
- 37 Negligentes, servare formam datam in cap. Quia propter electione, qualiter culpen-tur remissive.
- 38 Omissa invocatione Spiritus Sancti, electores peccant.
- 39 Qui habent vocem in Capitulo si non vocentur possunt dicere de nullitate, consentientes ve-ro, capitulum sustinetur.

ARTICULUS XV.

De Negligentia Electorum.

Dlures sunt effectus, quos parit elec-torum negligentia; quorum aliquos hic recenso.

Electores possunt esse negligentes, vel ratione temporis, ut quando non eligunt in tempore sibi à jure concessio ad eligendum, & prefixum in odiū negligentium, Jordan. p. 2. Elucubr. Var. lib. 10. tit. 12. num. 3., vel ratione personæ eligendæ, quia non eligunt, quem eligere debent, vel non habentem qualitates requisitas ad electionem passivam, vel etiam ratione personarum activè eligere debentum, ut quando aliquis de Capitulo non vocatur ad electionem, quierat vocandus, de negligentia igitur contingente in electo-ribus ex dictis capitibus, est præsens inqui-sitio.

- 1 Electores debent eligere infra sex Menses ad beneficia, c. quia diversitatem, & c. Nulla de concessione præbenda, & c. de multa de præbend., Autonell. de tempore legali lib. 3 c. 16. num. 25., Garzias de benefic. p. 10. c. 2. num. 2., Lavor. variar. lucubr. tit. 4. c. 18. num. 12.; ita ut si infra illud tempus non eligant, incurrant negligentiam, & in pœnam negligentiae Jus eligendi pro ea vice devoluitur ad proximiorem superiorem, c. dilecta de supplen. negl. Prælat., cui negligentiae ignosci non debet, glos. in c. finali in Verbo currit de elect., per tex. in l. Veluti ff.
- 2 de edendo, & computatio hujus temporis fit de momento in momentum. Garzias de benefic. p. 10. c. 2. nu. 43., nam hoc tem-pus est datum in odium negligentis, Fran-cus in c. Statutum de præben. in 6., Garzias dicto c. n. 16., Ottobon. decif. 264. num. 10.
- 3 Intellige tamen data scientia vacationis, nam ignorans vacationem nō potest dici negligens, sicque tempus incipit currere à die scientiæ, & non impeditis, Lavor. de elec-tione canon. c. 18. num. 13., ideo in cap. Ne prodeſetū de elect., statuitur, ut ultra tres menses Cathedralis Ecclesiæ Prælato non vacet (justo impedimento cessante) & ignoranti non currit tempus, c. licet de supplen. negl. Prælat., Antonell. de tempore legal. lib. 3. de mensibus c. 16. num. 2., constanterq; Rota dixit tempus sex mensium non cur-re nisi à die scientiæ, quo elector, aut scire potuit, & debuit, decif. 323. num. 1. & 2. recent., ubi nu. 2., quod fundans se in hujusmodi negligentia, debet concludenter eam probare, nec sufficit scientia presumpta ad hunc effectum. Antonell. de tempore legali lib. 3. c. 16. num. 9., quia sci-entia ad hunc effectum non præsumitur; Jord. p. 2. lib. 10. tit. 12., & 25.
- 4 Notabilis tamen est dispositio tex. in cap. si electio de electione in 6., ubi si electio suum non sortiatur effectum, ex alio capite, quā ex negligentia, nullum exinde præjudiciū electo-